

Prof. PaedDr. Erich Mistrík, CSc. – vysokoškolský pedagóg, Veľvyslanec humanizmu 2021 a Humanista roka 2014

Zmeny v počte veriacich oproti poslednému sčítaniu ľudu vo mne vyvolávajú rôzne úvahy. Teším sa, lebo to znamená, že menej ľudí ako v minulosti berie ako realitu rôzne tradičné rozprávky a mýty. Nemyslím si, že rovnako pribudlo verných zástancov vedy a racionálneho poznania. Avšak určite ubudlo ľudí s naivnou predstavou, že kresťanský Boh sa niečím zásadným líši od Dia (od Manitoua, od Quetzalcóatla alebo od Višnu). Neviem, či to bude trvalá tendencia, veď posledné desaťročia ukazujú vo svete aj návrat rôznych metafyzických predstáv, ale zatiaľ je na Slovensku táto tendencia jasná.

Teším sa, že neveriacich je tak veľa, že by už aj politici mali brať túto skupinu vážne. Keď pri iných témach niekto povie, že je to „každý štvrtý občan SR“, tak to berú vážne, snáď si všimnú aj neveriacich. Bude ťažšie sa presadzovať, lebo táto skupina asi nikdy nebude tvoriť homogénnu skupinu podobnú napr. prívržencom Starokatolíckej cirkvi, lebo – mám pocit – s odmietaním viery v transcendentného boha ide skôr liberálnejší, individualistickejší životný postoj a slabší pocit príslušnosti k mase. Títo ľudia nemajú, a z princípu asi nikdy nebudú mať, také silné formálne zastúpenie, ako majú napr. príslušníci evanjelickej a.v. cirkvi.

Dôležité je uvažovať o príčinách tohto posunu. F. Mikloško vyjadril nedávno názor, s ktorým nie je osamotený. Podľa neho môže byť za úbytkom fakt, že ľudia odmietajú správanie sa cirkví na Slovensku. Určite sa prejavilo aj odmietanie skorumpovaných, neľudských a konzervatívnych postojov v slovenských cirkvách, pretože v sčítaní sa ľudia mali v podstate prihlásiť k cirkvi, nie k viere v niečo. Ale neverím, že by to bolo iba ono. Ako aj sám F. Mikloško konštatoval, ľudia mnohokrát veria na čosi tajomné „za“ svetom (viď viera v čarovnú silu kameňov, panteistické predstavy o duchovnom princípe vo vesmíre, viera v dušu a pod.), takže by nenapísali, že sú neveriacimi. Podľa mojich neexaktných skúseností z rozhovorov z ľuďmi sa dnes rozširuje skôr nejaká panteistická viera v svetový božský (nadprirodzený) princíp ako viera v personifikovaného Boha.

Za týmito štatistickými výsledkami by mal nasledovať seriózny výskum postojov, aby sa ukázalo, koľkí z neveriacich sú skutočne ateistami – aj koľkí z veriacich sú skutočne veriacimi-príslušníkmi cirkví. Myslím, že až vtedy by sa odhalil reálny stav vecí. Je známym faktom, že k viere sa často prihlasujú ľudia, ktorí to zdedili kdesi v tradícii svojho okolia; alebo ľudia, ktorým sú určité rituály blízke; alebo ľudia, ktorí síce neveria v bradatého starčeka na obláčiku, ale nejaká viera v nadprirodzený princíp vo vesmíre im zostala; alebo ľudia, ktorí sa nedokážu úplne odstrihnúť od viery, lebo „čo keby, ak by...“ (Pascalova stávka). Neviera v personifikovaného Boha, neviera v nadprirodzené skutočnosti a dôvera vo vedu môže byť tri odlišné veci.

Podľa prvých ohlasov zo slovenských cirkví sa ukazuje, že to vôbec nenaštrbilo ich predstavu o svojom mimoriadnom poslaní vo svete. Ak si z ich vyjadrení odmyslíme mocenskú a politickú kalkuláciu, dá sa to do istej miery pochopiť: Ak veria, že majú svoje poslanie dané od všemocného Boha, nemôžu inak, len sa presadzovať vždy a všade. Ak však aspoň trochu registrujú realitu okolo seba, mali by si všimnúť, že „každý štvrtý“ občan SR ich odmieta. Podobné posuny by mali politikom aj vrcholným predstaviteľom cirkví jasnejšie ako predtým ukázať, že mocenské snahy cirkví nemajú v tejto republike miesto. Zrejme nikdy neklesnú na úroveň „zväzu včelárov“, na to majú príliš silnú históriu, príliš veľa majetku a príliš veľa zástancov medzi vrcholnými aj medzi radovými politikmi. Ale mohli by sa konečne snažiť o hľadanie svojho reálneho miesta v spoločnosti a prestať so snahami nekompromisne presadzovať v spoločnosti svoj pohľad na svet, svoje predstavy o správnom živote.

Pri úvahách o sčítaní obyvateľstva treba rešpektovať zásadný fakt. Všetci máme v tejto republike miesto. Aj tí, čo veria na múdreho otca na obláčiku, aj tí, čo veria na Deda Mráza, aj tí, čo veria

v duchovný princíp sveta, aj tí, čo dôverujú vedeckému poznaniu... Všetci sú ľudia a táto republika i jej občania sú povinní rešpektovať ľudské práva všetkých.

To znamená – rešpektovať právo na vlastnú predstavu o živote a o jej realizácii, ak neporušujem zákon. Rešpektovať, že v niečo verím alebo neverím a nevnucovať moju predstavu druhým. A pri riadení spoločnosti sa snažiť, aby každý občan mohol uplatniť svoje predstavy o svojom živote bez toho, aby mu niekto niečo vnucoval. Zároveň brániť, aby on vnucoval svoje predstavy iným.